

1 A bizonyítási teher

1.1 Melyek a bizonyítási teherre vonatkozó szabályok?

A bizonyítási teher polgári eljárásokban általában az eljárást megindító felet, vagyis a felperest érinti.

Különleges esetekben a bizonyítási teher az alperesre átruházható. Tipikus példája ennek az, amikor gondatlanság miatt indítanak eljárást, amennyiben bizonyítható, hogy a felperes nem tudja, vagy nincs lehetősége megtudni, hogyan történt a baleset, a kárt az alperes kizárólagos ellenőrzése alatt lévő tárgy okozta, valamint a kár az alperes ésszerű gondosságának elmulasztásával, vagyis a megfelelő gondosság tanúsításának hiányával áll összefüggésben, amely esetben a *res ipsa loquitur* (a dolog önmagáért beszél) elv alkalmazandó, és ezért a bizonyítás terhet az alperesre ruházzák át.

Általában a felperesnek vonatkozó tanúvallomásokkal kell bizonyítania a kérelme alátámasztásához/megalapozásához szükséges valamennyi tény.

A bíróság feladata a bizonyítékok értékelése és a tényekből levont következtetések alapján a megfelelő ítélet meghozatala. Amennyiben a körülmények nem teszik lehetővé, hogy a bíróság az ügyben felmerült egyik ténnyel kapcsolatban a per eldöntéséhez szükséges, megfelelő következtetéseket vonjon le, az érintett fél erre a tényre alapuló kérelmét el kell utasítani.

1.2 Vannak-e olyan szabályok, amelyek bizonyos tények tekintetében mentesítenek a bizonyítási teher alól? Milyen esetekben? Lehetséges-e egy konkrét jogi vélelmet bizonyítással megdönteni?

Bizonyos tényeket nem szükséges bizonyítékokkal alátámasztani. Ilyenek például a kétségteljes és egyértelmű tények, amelyekből a bíróság „igazságszolgáltatási ismereteket” építhet. Ilyenek például a mértékegységekkel, monetáris ügyekkel, a naptárral és az országok közötti időeltolódással kapcsolatos tények. További példák még a közismert tények és az emberi tapasztalatokon alapuló tények, például a közlekedési balesetek számának növekedése, a kiskorú gyermekeket nevelő özvegy problémái stb. A történelmi, a tudományos és a földrajzi tények szintén széles körben ismertek, ezért ezeket sem kell bizonyítékokkal alátámasztani.

Ezen túlmenően egyes esetekben vélelmek is fennállnak. A vélelem olyan következtetést jelent, amelyet bizonyos tények igazolása esetén meg lehet vagy meg kell állapítani. Ezek lehetnek megdönthető és megdönthetetlen vélelmek.

A megdönthetetlen vélelmek olyan vélelmek, amelyeket a törvény állapít meg, és az ellenkezőjük bizonyításával sem lehet őket megdönteni. A megdönthetetlen vélelem ritka. Ere példa a Büntető Törvénykönyv 14. cikkében található, amely előírja, hogy a 14 évnél fiatalabb gyermek vélelmeshetően nem tartozik büntetőjogi felelősséggel cselekedeteiért vagy mulasztásaiért. A megdönthető vélelmek gyakoribbak. Ezeket az ellenkezőjük bizonyításával meg lehet dönteni. A polgári házasságba született gyermekről például az ellenkezője bizonyításáig azt vélelmezik, hogy a férj az édesapja.

1.3 Milyen mértékben kell a bíróságnak meggyőződnie valamely tényről ahhoz, hogy ítéletét e tény fennállására alapozza?

Polgári ügyekben a bizonyítási küszöb a „nagyobb valószínűség bizonyítása”. Más szóval: a bíróság csak akkor ismer el egy tényt bizonyítottnak, amennyiben bizonyítékkal alátámasztják, hogy nagyobb a valószínűsége a tény megtörténtének, mint a meg nem történtének.

2 A bizonyításfelvétel

2.1 A bizonyításfelvétel minden esetben valamelyik fél kérelmére történik, vagy bizonyos esetekben a bíró maga is kezdeményezheti azt?

Polgári eljárásokban az ügyben érintett felek döntenek el, hogy milyen tanúbizonyítást mutatnak be a bíróságon. A felek azokat a tanúkat idézik be, akiknek a vallomása az ügy kimenetele szempontjából számukra előnyös lehet. A bíróság saját kezdeményezésre nem idézhet be tanúkat a felek hozzájárulása nélkül.

2.2 Ha a bíróság helyt ad a fél bizonyításfelvételre vonatkozó kérelmének, mik a következő lépések?

Az eljárás egyszerű. A tanút beidézni kívánó fél felkéri a bíróságot az idézés kiállítására. A bíróság ezután kiállítja az idézést, és kézbesíti azt a tanú részére. Az a személy, akinek az idézést kézbesítették, jogilag köteles az idézésen feltüntetett időpontban megjelenni a bíróság előtt.

2.3 Mely esetben utasíthatja el a bíróság a fél bizonyításfelvételre irányuló kérelmét?

Az idézést a legtöbb esetben kiállítják az ügyben érintett fél kérésére. Az ügyben érintett fél által kérelmezett idézést csak ritkán és kivételes esetekben tagadják meg, ha a kérelem komolytalannak bizonyul, és a bírósági eljárással való visszaélésnek minősül.

2.4 Milyen bizonyítási eszközök léteznek?

Kétféle bizonyítási eszköz létezik: a bíróság előtt elhangzott szóbeli tanúvallomás és a bíróságnak benyújtott írásbeli vagy dokumentált bizonyíték.

2.5 Milyen módon vehető fel a tanúk vallomása, és különbözik-e ez a szakértő tanúk meghallgatásától? Melyek az írásbeli bizonyítékok és a szakértői jelentések/vélemények benyújtásának szabályai?

A szakértő tanúktól történő bizonyításfelvételre nincsenek megállapított szabályok. A bizonyítékot bemutató fél dönti el, hogy a szakértő tanú személyesen mondja el vallomását, vagy írásos formában nyújtja be azt.

2.6 Van-e olyan bizonyítási mód, amely erősebb a többinél?

Nincs általános szabály arra nézve, hogy a tanúk bizonyos típusa jobb, megbízhatóbb vagy meggyőzőbb lenne, mint más bizonyításmódok. A bíróság az egyes ügyekben adódó egyedi körülményeket figyelembe véve értékeli a tárgyalás során bemutatott összes bizonyítékot.

2.7 Van-e kötelezően előírt bizonyítási mód egyes tények bizonyítására?

Nem, nincs ilyen szabály.

2.8 Kötelezi-e a jog a tanúkat a vallomástételre?

Amennyiben valakit beidézték a bíróság elé személyes megjelenésre és vallomástételre, az adott személyt a törvény kötelezi a megjelenésre. Ennek elmulasztása vagy megtagadása a bíróság megsértését jelenti, és ennek megfelelően büntetendő.

2.9 Milyen esetben tagadhatják meg a vallomástételt?

A tanúk nem tagadhatják meg a vallomástételt. A tanúk azonban kivételes esetben bizonyos kérdésekre megtagadhatják a válaszadást vagy visszatartanak bizonyos dokumentumokat valamely előjog, például szakmai titoktartás alapján.

2.10 Alkalmazható-e szankció a tanúskodást megtagadó személlyel szemben, illetőleg a személy kényszeríthető-e a vallomástételre?

Lásd az a) albekezdésre adott választ.

2.11 Van-e olyan személy, akitől nem szerezhető be tanúvallomás?

Bármely személy bármelyik polgári eljárásban tehet vallomást, kivéve, ha a bíróság úgy dönt, hogy a tanú fiatal kora, szellemi fogyatékossága vagy valamely hasonló ok miatt képtelen betartani az igazság elmondására irányuló kötelezettségét, megérteni a hozzá intézett kérdéseket vagy ésszerű válaszokat adni ezekre a kérdésekre (a bizonyítékokról szóló törvény 13. cikke alapján).

2.12 Mi a bíró és a felek szerepe a tanú kihallgatásában? Milyen feltételekkel tehető tanúvallomás videokonferencia útján vagy egyéb technikai eszközök segítségével?

A tanút a fő kihallgatás során az öt beidéző fél kérdezi ki. A fő kihallgatás befejeztével a tanút a másik fél kérdezi ki. Végül a bíróság is tehet fel kérdéseket a tanúnak, amennyiben bizonyos kérdésekben további pontosítást vél szükségesnek.

A tanú telefonkonferencia vagy más technikai eszköz útján is tehet vallomást, amennyiben személyesen képtelen megjelenni a bíróság előtt, feltéve, hogy a bíróság biztosítani tudja a szükséges technikai felszerelést. A megállapított egyedi feltételek az adott ügy körülményeihez igazodnak.

3 A bizonyítékok értékelése

3.1 Ha az egyik fél nem jogszerűen szerezte be a bizonyítékokat, vonatkozik-e valamilyen korlátozás a bíróságra az ítélethozatallal kapcsolatban?

A jogellenesen, az alkotmány által védett jogok megsértésével beszerzett bizonyítékokat kizárják a bírósági eljárásból, és a bíróság nem támaszkodhat ilyen bizonyítékokra. Ennek tipikus példája a magánbeszélgetések illegális felvétele.

3.2 Ha félként veszek részt az ügyben, bizonyítéknak számít-e a nyilatkozatom?

Az ügyben érintett fél nyilatkozata bizonyítéknak számít. Az, hogy a nyilatkozat olyan személytől származik, aki közvetlenül érdekelt az ügy kimenetelében, csak egyike annak a számos ténynek, amelyet a bíróságnak figyelembe kell vennie a bizonyítékok összességének értékelésekor.

Utolsó frissítés: 07/12/2023

Ennek a lapnak a különböző nyelvi változatait az Európai Igazságügyi Hálózat tagállami kapcsolattartói tartják fenn. Az Európai Bizottság szolgálata készíti el a fordításokat a többi nyelvre. Előfordulhat, hogy az eredeti dokumentumon az illetékes tagállami hatóság által végzett változtatásokat a fordítások még nem tükrözik. Sem az Európai Igazságügyi Hálózat, sem a Bizottság nem vállal semmilyen felelősséget, illetve kötelezettséget az e dokumentumban közzétett vagy hivatkozott információk és adatok tekintetében. Az ezen oldalért felelős tagállam szerzői jogi szabályait a Jogi nyilatkozatban tekintheti meg.